technika, panaudojant metalines sijas, Vilniuje buvo paplitusi XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje. Po plytomis – tamsiai pilkos žemės ir griuvenų sluoksnis. Siekiant išsaugoti aptiktą mūrą, šurfas buvo praplėstas P kryptimi. Iki 1,6 m gylio kastas maišytos struktūros tamsiai pilkos žemės, griuvenų ir šiukšlių sluoksnis. 1 m gylyje atkastas keraminis nuotėkų vamzdis. Perkasimo apačioje fiksuotas 45 cm storio tamsiai pilkos žemės su degėsiais ir smulkiomis griuvenomis sluoksnis. Giliau kastas 30 cm storio juodos žemės su smulkiais degėsiais sluoksnis. Šiame sluoksnyje 2,25 m gylyje atkastas netvarkingai sukrautų lauko riedulių grindinys. Akmenys įvairaus dydžio: nuo stambių iki visiškai smulkių. Stratigrafiškai panašiame gylyje grindinys aptiktas ir šurfe 1. Jis datuotas XV ar XVI a. Šį grindinį reikėtų datuoti laikotarpiu iki Vilniaus miesto gynybinės sienos pastatymo – t. y. XV a. Šiuo laikotarpiu datuojamas netvarkingas riedulių grindinys aptiktas ir po netoliese esančios Benediktinių gatvės važiuojamąja dalimi.

Nuėmus grindinį, kastas 20 cm storio maišytas smėlio ir juodos žemės sluoksnis. 2,6 m gylyje pasiektas smėlio įžemis. Apatiniuose kultūrinio sluoksnio horizontuose rastos kelios smulkios sunkiai datuojamos buitinės keramikos šukelės.

The field evaluation at Klaipėdos St. 7

During an evaluation at Klaipėdos St. 7, 3 test pits (a total area of 16.8 m²) were excavated. A 2.5–3.5 m thick cultural layer was discovered. Its lower horizons date to the late 14th – early 15th century (Fig. 2). The upper horizon of the cultural layer was formed after the Second World War. A fragment of a masonry wall – the corner of the foundation of a wooden building that stood on this plot in the first half of the 17th century – was unearthed in test pit 2 (Fig. 3). The building's position may show the direction of the alley that existed at this site in 17th-century Vilnius. Several levels of street or alley paving were discovered in test pits 1 and 3. The upper stone paving should date to the first half of the 17th century and the lower with the 15th century (early 16th century?) (Fig. 1). A fragment of a 19th – early 20th-century masonry vault from a basement was discovered in test pit 3.

Robertas Žukovskis

Tyrinėjimai reprezentacinio statinių komplekso teritorijoje

2008 m. buvo tęsiami 1995 m. pradėti archeologiniai tyrinėjimai reprezentacinio Vilniaus statinių komplekso (unikalus objekto kodas 751) teritorijoje (S. Daukanto aikštė 3, Universiteto g. 6, Totorių g. 28). Tyrinėjimai buvo susiję su šio komplekso pritaikymu Lietuvos Respublikos Prezidento rezidencijai. Juos vykdė APC „Antiqua". Archeologiniai tyrinėjimai atlikti rūmų parko PR pakraštyje ir muziejinės, ūkinės dalies bei rezervinės automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Naujo korpuso statybos vietoje ištirti 3 plotai 27A–C (plotų numeracija tęstinė). Bendras tyrinėjimų plotas – 93 m².

Archeologiniai tyrinėjimai vykdyti naujo „L" formos korpuso statybos vietoje. Numatyta ištirti į statomo korpuso perimetrą patenkančius ir anksčiau neištirtus plotus. Šio korpuso Š dalis, orientuota V–R, sujungta su

rekonstruotu XIX a. pradžioje statytu ratinės pastatu. Archeologiniai tyrinėjimai buvusios ratinės pastato viduje ir išorėje atlikti 2006 m. (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 398–402).

Viršutiniai supiltinai, XIX–XX a. susiformavę kultūrinio sluoksnio horizontai (iki 1,5 m gylio) nukasti mechanizuotai. Juose aptikti negausūs XVII–XIX a. radiniai: molinių, olandiško tipo pypkių kandiklių fragmentai, geležinių peilių geležčių ir kaulinių kriaunų fragmentai, geležinės batų pasagėlės, vinys, buitinės keramikos ir plokštinių koklių fragmentai.

Plotas 27A. Archeologiniai tyrinėjimai pradėti rūmų parko PR pakraštyje. Iš pradžių atidengtas 4,5x7,8 m dydžio (35 m^2) plotas. Ploto P dalyje atidengta 1997 m. įrengto kolektoriaus Š sienelė. Prie tyrinėto ploto R sienelės atkastas 60 cm pločio ir 85 cm aukščio betoninis XX a. tvoros pamatas.

1,2–1,3 m gylyje (H_{abs} 98,50 m) pasiektas maišytos struktūros juodos ir tamsiai pilkos žemės sluoksnis su plytų duženomis, lauko rieduliais, molio gabalais, degėsiais. Sluoksnyje fiksuoti 10–15 cm storio molio, žvyro, degėsių ir pelenų tarpsluoksniai. Pagal jame aptiktus archeologinius radinius (grindų plytelė, geležinės batų pasagėlės, buitinės keramikos, plokštinių koklių fragmentai) sluoksnis datuojamas XVII–XVIII a. Jame aptikta ir pavienių XVI a. datuojamų plokštinių polichrominių ir dubeninių koklių fragmentų. Sluoksnio storis – 0,9–1 m. Jo apačia pasiekta apie 2 m gylyje (H_{abs} 97,70 m) nuo dabartinio žemės paviršiaus. Šio sluoksnio apatinėje dalyje atkastos statmenai į žemę sukaltų smarkiai sutręšusių lentų eilės. Lentos suglaustos briaunomis Š–P ir V– R kryptimis. Tolesnių tyrinėjimų metu nustatyta, jog tai – medinio pastato konstrukcijos fragmentai.

Ploto R dalyje apie 1,5 m gylyje atkastas 60 cm pločio mūro fragmentas, orientuotas Š–P kryptimi. Pamatas mūrytas iš plytų, pusplyčių, stambių akmenų. Surišimui naudotas molis. Išlikusios dvi plytų eilės. Plytų matmenys: 28x16x7, 29x16x6 cm (dalis jų – su išilginėmis ir įstrižomis braukomis). Į R nuo aptikto mūro fragmento fiksuotas 20–30 cm storio suplūktas molio, sudegusių medgalių, degėsių ir pelenų sluoksnis. Jame aptikta molinė taurelė, kelios molinių puodų šukės, plokštinio koklio, dengto žalia glazūra, fragmentas. Radiniai datuojami XVII a. Kasant šį sluoksnį atidengtas mūro tęsinys į R pusę. Atkasti mūrų fragmentai sudaro statų kampą. Veikiausiai tai mūrinio arba medinio pastato pamatinės dalies liekanos. Pastatas datuojamas XVII–XVIII a.

Kasant giliau, ploto centrinėje ir V dalyje ėmė ryškėti medinio statinio kontūrai. Iš pradžių atkastas stačiakampis iš vertikaliai į žemę sukaltų, briauna suglaustų 15–20 cm pločio, 3–4 cm storio lentų. Vidiniame stačiakampio perimetre, 40–50 cm gylyje nuo sutręšusių lentų viršaus atkasta pamatinė statinio dalis – rentinys iš vienos eilės keturkampių (15x20–22 cm) tašų, tašytų iš pušinių rąstų. Įdomus rentinio galų tvirtinimo būdas. Tašų galuose padarytos keturkampės išpjovos. Suglaudus rąstus, kampe susidaro stačiakampė 19x9x11 cm dydžio ertmė. Panašaus dydžio ertmės išskobtos ir kitose viršutinės rentinio dalies vietose. Į jas buvo vertikaliai įstatomi sienojai, kurių fragmentai aptikti statinio R ir P rentiniuose. Tyrinėjimų metu iki galo atkasta tik 4,1 m ilgio pastato P siena (1 pav.). Fiksuoti 2,2 m ilgio pastato V ir R sienos fragmentai. Visas jų ilgis nenustatytas – pastatas tęsiasi į Š pusę, už tirto ploto ribų. Pagal rąstų mėginių dendrochronologinio tyrimo rezultatus, pastatas statytas ne anksčiau kaip XVII a. II pusėje (1667–1684 m.).

Pastato viduje, jo R dalyje aptiktas grindinio fragmentas iš smulkių ir vidutinio dydžio (13x16, 13x17, 15x19, 20x27 cm) lauko riedulių bei puspl yčių. Po grindiniu – sąnašinio smėlio ir smulkaus žvyro sluoksnis.

Pastato viduje, prie perkasos Š sienelės aptiktas medinis 60x60 cm dydžio šulinukas. Išlikę 2 jo rentiniai iš 20–24 cm pločio ir 3–4 cm storio lentų. Šulinio viduje aptiktas apdegusio medinio kubilo fragmentas. Jo dugno skersmuo – 48 cm, šulų aukštis – 25–39 cm. Šulinuko užpildas – sąnašinis smėlis ir smulkus žvyras. Jame rasta 10,2 cm skersmens fosilija, kelios buitinės keramikos šukelės. Aptiktas akmenų grindinio fragmentas ir statinio viduje įrengtas šulinys leidžia daryti prielaidą, jog pastatas buvo gamybinės paskirties.

1 pav. Plotas 27A, XVII a. II pusės medinio ūkinės paskirties pastato fragmentas. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 1. Area 27A, fragment of a wooden outbuilding from the second half of the 17th century.

Medinio pastato viduje ir jo aplinkoje kastas 50–60 cm storio juodos žemės sluoksnis su skaldytais gyvulių kaulais, medžio trūnėsiais, skiedromis, degėsiais. Jame rasta geležinė rutulio formos pakabinama spyna, geležinė sagtis, geležinė kilpinė vinis, daug buitinės keramikos šukių. Dauguma radinių datuojami XVII a. antrąja puse – XVIII a. pradžia. V sienelės pjūvyje sąnašinio smėlio sluoksnyje aptiktas 31x25,2 cm dydžio krepšelis, pintas iš beržo tošies juostelių. Prie medinio pastato PR kampo, perkasos P sienelėje fiksuotas tvoros fragmentas. Iš 3–5 cm storio šakų pinta tvora orientuota R–V kryptimi.

Ties medinio pastato pamato apačia pasiektas apie 40 cm storio juodos žemės sluoksnis (H_{abs} 97,25–96,88 m) su dideliu kiekiu gyvulių mėšlo. Kartu su medžio skiedromis, žieve ir gyvulių kaulais aptikta daug odos dirbinių ir jų fragmentų, odos atraižų. Didžioji surastų odos dirbinių dalis yra avalynė arba avalynės detalių atraižos. Dalis avalynės priklauso laikotarpiui, ne ankstesniam kaip XVII a. 3 dešimtmetis ir yra artimiausia XVII a. vidurio avalynės konstrukcijai ir madai. Taip pat rasta geležinė bato pasagėlė, stiklinės taurės sienelės fragmentas. Nukasus šį sluoksnį, 2,8 m gylyje (H_{abs} 96,88 m) nuo dabartinio parko paviršiaus pasiektas šlapio sąnašinio smėlio įžemis, pradėjo kauptis gruntinis vanduo.

Plotas 27B. 9,5x3,5 m dydžio (33,2 m^2) plotas iškastas automobilių stovėjimo aikštelės vietoje, 1997 m. įrengto inžinerinių tinklų kolektoriaus R pusėje. Ploto P ir centrinėje dalyje 1,45–1,85 m gylyje nuo dabartinio kiemo paviršiaus (H_{abs} 98,93–98,54 m) fiksuotas netaisyklingos formos darinys iš suplūkto molio, plytų, plytų duženų ir lauko riedulių. 1,1 m

atstumu į Š nuo šio darinio tame pačiame gylyje aptiktas grindinio fragmentas iš lauko riedulių.

Palaipsniui žeminant centrinėje ploto dalyje aptiktą molio, plytų ir akmenų sluoksnį, išryškėjo mūrinė konstrukcija, orientuota R–V kryptimi. Mūro plotis P–Š kryptimi – iki 2,6–3,2 m. Konstrukcijos Š ir P kraštas suformuotas iš vidutinio dydžio lauko riedulių, rištų moliu. Kiauto storis – apie 60 cm. Iš vidinės kiauto pusės yra po dvi plokštuma sudėtų plytų eiles. Plytos – 32x15,5–17x6–7 cm dydžio. Vidinė konstrukcijos dalis, apie 80 cm pločio tarpas tarp plytų, užpildyta 35 cm storio plūkto perdegusio molio sluoksniu. Konstrukcijos apačioje – molio, žvyro ir kalkių sluoksnis. Išlikusio mūro aukštis – apie 1,4 m. Viršutiniai mūrinės konstrukcijos taškai fiksuoti perkasos V (H_{abs} 99,50 m) ir R (H_{abs} 99,00 m) sienelėse. Mūro aplinkoje aptikta geležinė vinis, buitinės keramikos, plokštinių koklių fragmentų. Atkasto XVII–XVIII a. mūro paskirtis nėra aiški: gal tai nedidelio mūrinio statinio fragmentas ar pamatinė gamybinės paskirties krosnies dalis?

Likusioje perkasos dalyje apie 2 m gylyje pasiektas 0,9–1,4 m storio durpingas tamsiai pilkos ir juodos žemės sluoksnis su smulkiomis griuvenomis, skiedromis, medžių puvėsiais, žabais, degėsiais, gyvulių kaulais, mėšlu, odos dirbinių fragmentais (H_{abs} 98,35–97,65 m). Jame rastas plokštinio koklio matricos fragmentas, grindų plytelių fragmentų, geležinė bato pasagėlė, peiliuko (?) rankena. Surasti buitinės keramikos, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai datuojami XVII–XVI a. Didžioji dalis odos radinių yra avalynė, jos detalės ar detalių fragmentai (2 pav.). Aptikta ir beveik visiškai išlikusių dirbinių: pusbačiai (vaikų avalynė), batelis, kumštinė pirštinė, kamuoliuko detalė, peilių makštys, įspaudais ornamentuoti diržų fragmentai. Paminėtina iš siaurų odos juostelių nupinta apvali dirbinio detalė, ko gero – peilio kriaunų antgalio bumbulas. Surinkti odos dirbiniai datuojami XVI a. I puse – viduriu.

Po juodos žemės sluoksniu nukastas 30–40 cm storio sąnašinis smėlio sluoksnis. Jame archeologinių radinių neaptikta. Apie 3 m gylyje (H_{abs} 97,35 m) nuo dabartinio kiemo paviršiaus pasiektas nukirstomis jaunomis pušelėmis nuklotas 20–25 cm storio durpių ir mėšlo sluoksnis. Sluoksnyje aptikti negausūs archeologiniai radiniai: geležinio raktelio (?) fragmentas, vinys, plokštinio koklio karūnėlė, dubeninių koklių, buitinės keramikos šukių. Radiniai datuojami XVI a. Po šiuo sluoksniu (H_{abs} 97,10 m) pasiektas pilko smėlio įžemis, pradėjo kauptis gruntinis vanduo.

Išardžius ploto P dalyje aptiktą mūrinę konstrukciją, iš karto po ja aptikta keturkampė ūkinė duobė (3 pav.). Duobės aptvarui įrengti panaudotos statybinės medienos atliekos – įvairaus ilgio ir storio rąstigaliai su įvairiomis išpjovomis. Iš rąstų išpjauti ir datuoti 2 mėginiai. Gautos datos: 1525 ir 1545 m. Aptvaro R kraštinės ilgis – 3,2 m. Visas duobės dydis nenustatytas – jos V dalis yra už tirto ploto ribų.

Duobės užpilde – juoda žemė su gausiomis organinėmis priemaišomis. Joje rasta įvairių medinių dirbinių fragmentų: ližės, iš vientiso medžio gabalo išskaptuoto kaušo, įvairaus dydžio kubilų, statinaičių ar kibirėlių. Aptiktas beveik visas (nuskilusi nedidelė pakraštėlio dalis) molinis žiestas puodas. Mediniai dirbiniai ir duobės aptvaras – stipriai apdegę. Veikiausiai tai buvusio gaisro pėdsakai. Duobės apačia pasiekta apie 2,7 m gylyje (H_{abs} 97,97–97,69 m) nuo dabartinio kiemo pavir-

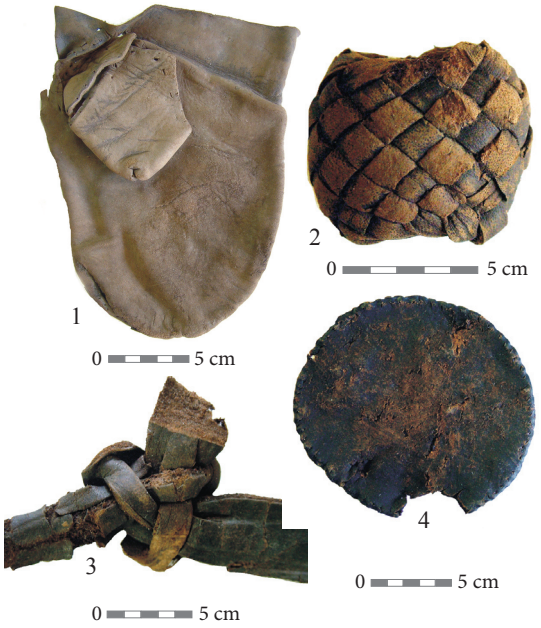

2 pav. Plotas 27B, XVI a. I pusės odiniai dirbiniai: 1 – kumštinė pirštinė, 2 – peilio kriaunų antgalis, 3 – skirstiklis, 4 – kamuoliukas. A. Puškoriaus nuotr.

Fig. 2. Area 27B, leather artefacts from the first half of the 16th century: 1 – a mitten, 2 – leather wrapping from the butt of a knife, 3 – a harness strap distributor, 4 – a small ball.

šiaus – sąnašinio smėlio sluoksnyje fiksuota ryški dėmė.

Į R nuo ūkinės duobės aptvaro tame pat gylyje atkastas akmenų grindinio fragmentas iš smulkių ir vidutinio dydžio lauko riedulių. PV–ŠR kryptimi suformuotas latakas. XVI a. datuojamas grindinys sudėtas ant pilkos smėlėtos žemės.

Perkasos P sienelėje 2,4–3 m gylyje (H_{abs} 97,98–97,33 m) fiksuotos medinės konstrukcijos liekanos: R–V kryptimi orientuota vertikaliai į žemę sukaltų 15–20 cm skersmens rąstelių eilė. Išlikusių fragmentų aukštis – 30–70 cm. Šalia rąstų eilės išilgai paguldytas 16 cm skersmens rąstelis. Veikiausiai tai – dar vieno medinio pastato liekanos. Likusi pastato dalis yra į P nuo ištirto ploto 27B.

Plotas 27C. 8,2x3 m dydžio (24,6 m^2) plotas iškastas automobilių stovėjimo aikštelės vietoje, inžinerinio tinklų kolektoriaus į ūkines patalpas su garažais P pusėje. V dalyje plotas sujungtas su plotu 27B.

Ploto P sienelėje 60 cm gylyje atidengtas plytų mūras. Betono skiedinio rištų plytų matmenys: 28x13x6 cm. Mūras orientuotas R–V kryptimi. V pusėje jis jungiasi su Š–R kryptimi orientuoto mūro fragmentu. Mūro plotis – 80 cm. Vidinė mūro dalis – iš laiko riedulių ir betono skiedinio, išorinė dalis apmūryta plytomis. Išlikusio pamato aukštis – 1,6 m, jo apačia pasiekta 2,2 m gylyje (H_{abs} 98,30–98,00 m). Aptiktas mūras veikiausiai yra XIX a. pabaigoje – XX a. I pusėje statytos tvoros pamatinė dalis.

Ties pamato apačia prasideda juodos žemės sluoksnis su medienos fragmentais, skiedromis, puvėsiais, degėsiais, gyvulių kaulais, smulkiomis odos atraižomis. Sluoksnio storis – iki 1 m. Jame aptikta nedaug archeologinių radinių: dekoratyvinė grindų plytelė, geležinis (lango grotų?) strypas, medinio kibirėlio dugnas, iš medžio šakos pagaminta buožė, plokštinių ir dubeninių koklių, buitinės keramikos fragmentų. Radiniai datuojami XVI–XVII a. Sluoksnyje neaptikta didesnių medinių konstrukcijų, tik keli sutręšusių lentų fragmentai bei 3 mediniai (8 cm skersmens) kuolai, sukalti į žemę P–Š kryptimi.

Po juodos žemės sluoksniu aptiktas 15 cm storio šlyno sluoksnis. Jį nukasus, pasiektas 30 cm storio juodos žemės, durpių, mėšlo, medžio šakų sluoksnis (H_{abs} 97,40–97,00 m). Jame rastos kelios smulkios buitinės kerami-

3 pav. Plotas 27B, XVI a. ūkinė duobė. R. Žukovskio nuotr.

Fig. 3. Area 27B, a 16th-century storage pit.

kos šukės. Po juo 3,1 m gylyje (H_{abs} 97,00 m) pasiektas sąnašinio smėlio įžemis.

Excavations on the grounds of a representational complex of structures

In 2008, 93 m^2 was investigated during an excavation conducted on the grounds of a representative complex of structures (at S. Daukanto a. 3, Universiteto St. 6, and Totorių St. 28). A wooden building construction dating to the second half of the 17th century (Fig. 1) and a fragment of the masonry foundation from a 17th–18th-century structure were discovered in area 27A. A masonry 17th–18th-century (industrial) construction and a storage pit from the first half of the 16th century were discovered in area 27B (Fig. 3). A fragment of a masonry fence from the late 19th – first half of the 20th century was unearthed in area 27C. The thickness of the cultural layer in the three investigated areas is up to 3.1 m. Its lower horizons date to the late 15th – early 16th-century. Various finds: wooden, leather (Fig. 2), metal, and glass artefacts as well as sherds of structural and household ceramics were discovered during the excavation.

Robertas Žukovskis

Žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai Vilniuje

2008 m. APC „Antiqua“ vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus įvairiose Vilniaus vietose.

Aludarių g. 1 / Pakalnės g. 2. Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai atlikti Vilniaus „Tauro“ gamyklos teritorijoje. 1860 m. šioje